

THE SUNDAY MORNING BUSINESS HALACHA PROGRAM

נזקי שכנים Week 5

טור קנ"ב ל"ב- ל"ו
רמבן דינא דגרמי
אמרי יושר ה"ב כ"א

לז"נ ר' שמואל-ל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי א-ליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל-ל זאב ע"ה
לז"נ לוי בן דוד שלמה
לז"נ שמואל-ל זאב בן לוי

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

יח (חוי"מ קכא עמוד מס 358 קנו) (טור <מכון שירת דבורה> - יח (חוי"מ קכא - קנו) יעקב בן אשר (בעל הטורים)) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ומ"ש וכן גבי אם סמך כותלו לשובך של חבירו וכו'. בפרק
לא יחפור (כב:) אמרין דהוי גרמא בנוקין:
(ג) ומ"ש בשם בעל העיטור (אות פ פחאה גג:) כך כתב נמוקי
יוסף (י. ד"ה פתני) בשמו [עד כאן]: וכן כתב אדוני אבי
ד"ש [ע:]
(גא) לה וכתב הרמב"ן סח. וגרם הזיק לחבירו כתב הראב"ד ז"ל סה שפטור
הרמב"ם נמ"ס גרסין מלשם כי היכי דפטרינן בהנך דהו נפצי כיתנא
שכן כח הרמב"ם פרק י"א והוה אזיל רקתא ומזיק לאינשי וכן גבי אם סמך
כותלו [י] לשובך חבירו ומזיקתו הנמיייה בגרמתו
דחשבינן ליה גרמא בנוקין ופטור והוא הדין באינך כולו: ד' ומכל מקום
לכתחלה כשבא לסמוך יכול חבירו לעכב עליו שלא יסמוך לו. (ג) אף על פי שאין ההיזק יכול להגיע אליו
מידו סו אלא על ידי הרוח שמסייעו כגון שמנפץ הפשתן והרוח מוליך המרץ למקום אחר ומזיק וכיוצא בזה אפילו
הכי יכול למונעו: (גג) אבל בעל העיטור כתב על ההיא דלא יעמיד אדם תנור (כ:) דקתני בה ואם הזיק חייב
לשלם דהוא הדין בכל אינך שיעורין אם הזיק אפילו לאחר שהרחיקו חייב לשלם ומשום דהזיק דנורא מינכרא
לכולי עלמא וידיע נזקיה הוא דתנן הכא אבל נזקין דלעיל לא ידיעי אבל אי ידיעי ומינכרא מילתא לדייני חייב
דממונא ידידיה אזיק. וכן כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל ס"י שבכולם חייב לשלם חוץ מהזיק הנמיייה על ידי סמיכת
כותל [יח] והזיק דמנפץ כיתנא שלא היה ההיזק ראוי לבא מכח מעשיו אלא על ידי הרוח והנמיייה לפיכך לא
חשיב מזיק סו אלא גרמא בנוקין הוא ופטור: (גא) לה החזיק באחד מאלו הנזקין הוא חזקה. וכתב הרמב"ם

יח (ח"מ קכא עמוד מס 359 קט) (טור) <מכון שירת דבורה> - יח (ח"מ קכא - קט) יעקב בן אשר (בעל הטורים) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הרמב"ם שאין צריך חזקה ג' שנים וכו' עד שיפייע עמו מיד
וכו'. נראה דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא סיעו אלא אפילו אמר
לו לעשות ולא סיעו ולא מיבעיא אמר לו אלא אפילו שתק בלתי.
והשתא ניחא דקאמר שפייע עמו מיד דאי לא סיעו מיד אס כן
ודאי דשמן מעיקרא ולא הוי ליה
לא זו אף זו אכל בסיעו מיד ניחא
דהשתא הוי ליה לא זו אף זו
כדפרישית: ומ"ש אב"א אדוני
אבי הרא"ש ו"ש כתב שאף בא"א
אין החזקה בפחות משלש שנים.
פירוש בשתיקה נעלמה לא הוי חזקה
להרא"ש דלעיל בסיון קנ"ג סעיף
(כ"ה) [כ"י] וסיון קנ"ד סעיף
ט"ו. אכל במסייע פשיטא דמודה
הרא"ש דמיד הוי חזקה דלעיל
במחלת סיון קמ"ג (ס"א) והוא הדין
באמר לו לעשות אלא ודאי דלא אמר
הרא"ש דלמיה חזקה אלא בשראה
שעשאו ושחק הסם הוא דלא הוי
מחילה להרא"ש:
(גג) ומ"ש וכתב עוד
הרמב"ם מי שהחזיק
היזהר וזהו מה שכתב הרמב"ם (כח: ד"ה הוה) דהוי חזקה אם בא
שאלו הם דבריו בפרק י"א מהלכות שכנים (ה"ד) וכבר נמצא מחלוקת המפרשים בזה סימן קנ"ד
(פט"ו):
(גג) מ"ג וכתב עוד הרמב"ן. גם זה הרמב"ם נמ"ס גרסין
שאלו הם דבריו בפרק י"א מהלכות שכנים (ה"ד) ודברים
פשוטים הם:
(גג) א"א יש נזקים שאין להם
חזקה וכו'. כן
מפורש צמחא פרק לא יחפור (כג:).
ז"ל שאין צריך חזקה שלש שנים שכתב בכל
אלו אם לא הרחיק וראה חבירו ושתק הרי זה
מחל ואין יכול לחזור ולהצריכו להרחיק והוא
שיראה ממנו שמחל כגון שסייע עמו מיד או
שאמר לו לעשות או שראהו שעשאו בצדו בלא הרחקה ושתק. אבל אדוני אבי
הרא"ש ז"ל כתב [ע] שאף באלו אין חזקה בפחות משלש שנים ובטענה (יא):
(גג) מ"ג וכתב עוד הרמב"ם מי שהחזיק בנזק כגון שפתח חלון או פתח אמת
המים או שלא הרחיק מה שהיה לו להרחיק והמחזיק טוען אתה אמרת לי
לעשותו או אתה מכרת לי או מחלת לי אחר שראית ושתקת ולא מחית והניזק
אומר עכשיו הוא שראיתי ולא ידעתי מקודם או שאמר כשראיתי מחית ואתה
אמרת עתה ארחיק או אסתום ואתה מדחה אותי מיום אל יום כדי שתקבע
היזקך בכל אלו וכיוצא בהן על הניזק להביא ראיה ואם לאו ישבע המזיק
היסת ופטור עד כאן. אבל לדעת אדוני אבי הרא"ש ז"ל שלכל דבר צריך חזקה
שלש שנים כל זמן שאינו מוכר שהחזיק כראוי אינו כלום וצריך להסיר הזיקו:
(גג) א"א יש נזקין שאין להן חזקה כגון קוטר אובית הכסא. ואם החזיק בהן
קודם שהיה שם דבר הניזק כתב ה"ר יונה (כח: ד"ה הוה) דהוי חזקה אם בא

רמבן דינא דגרמי

דינא דגרמי להרמב"ן

קעד

לרבנן חייב שקרירותן מחמת עצמן הוא, למה זה ^ה דומה למניח גחלת על בגדו של חבירו שהוא מבעיר ^ה והולך וחייב אף כאן הם מחלחלין את הכותל ומלקין ^ה אותו עד שנופל וחייב, [רנז] אבל בהנך דמשום הבלא ^א לא אינהו גופייהו מזקי אלא מחמת שנשתהו שם נתוסף בהן הבלא ובאה להם מעלמא, היא המזקת והסלעים גורמין, והמניח שם הוא גורם הגרמא ומ"מ חייב לר"מ כדין מחיצת הכרם שנפרצה וכו', ומסתברא דרבנן נמי מודו בה דחייב, שהסלעים הם עצמן חמין אלא שאין חמימותן נכרת עד שנשתהו, וכל אחת ואחת כגחלת היא אלא שאינה מזקת עד זמן מרובה הילכך לכולי עלמא [רנז] חייב לשלם, והלשון עצמו מוכיח [רנח] שהרי קראוהו גיריה.

עח. והראב"ד ז"ל כתב גיריה לר' יוסי גרמא ^ה בנזקין הוא [רנז] ופטור, תדע דהא כל היכא ^ה דמחייב בנזקין קתני חייב ופטור [רס] והכא לא ^ה קתני אלא או לא יחפור או מרחיקין, וחייב ופטור ^ה לא קתני, [רסא] ומהאי משמעותא אפיקו בעלי ^ה הגמ' דגרמא בנזקין פטור, ולדברינו היינו טעמא ^ה דלא קתני חייב משום שאין הנזק ניכר מיד אלא ^ה לאחר זמן מרובה הוא בא, ואי קתני הכי הוה ^ה אמינא אם הזיק חייב לשלם וכיון שאין הזיקו מצוי ^ה אינו חייב להרחיק [רסב] כענין ששינוי (ב"ב כ' ב') בתנור וכירה [רסג].

עט. מכלל דברינו תוכל לדעת דעת הגאונים ז"ל ^ה שאמרו דכולה מתני' דלא יחפור מודה בה ר' יוסי ^ה דגיריה נינהו לפי שהן בעצמן המזיקין, ולא פליג ר' ^ה יוסי אלא בשרשי האילן שהם נולדים ואינם מזיקין ^ה באותו המקום שנטע זה שם אילנו, אלא לאחר זמן ^ה קופצין ובאין אצל הבור ומזיקין אותו, ואין בכל ^ה השנויין במשנת לא יחפור מי שיערב עליך טעם ^ה אלא הזרעים [רסד] במפולת יד [רסה] שאחרי זמן הם ^ה מחלידים את הקרקע, [רסו] ודמי לעובדא דמיא ^ה דהנהו תרי דדיירי חד עילאי וחד תתאי בפרק הבית ^ה והעליה (ק"י א'), וכבר כתבנו הללו במקומן וגילינו ^ה טעמן, ולא באנו כאן אלא לפרש מה שהוקשה עלינו ^ה ועל רבותינו בדיני הגרמות. ופירשנו אותן בדרך ^ה קצרה כי היא הישרה.

עז. עוד יש שאלה הנך הרחקות דתנן בפרק לא ^ה יחפור (י"ז א') כגון [רמה] שיח ומערה ואמת המים ^ה ונברכת הכובסין וגפת וזבל ומלח וסיד וסלעים ^ה וזרעים ומחרישה ומי רגלים [רמז] וריחים, [רמז] אם ^ה הזיקו והפילו כתלו של חבירו אם חייב לשלם או לא, ^ה לדברי רש"י ז"ל דכתב (כ"ב ב') דלאו גיריה נינהו ^ה ולא מודה בהו ר' יוסי לא מיבעיא לי, דהא כר' יוסי ^ה קיי"ל, ואי נמי לרבנן כיון דלאו גיריה נינהו אפשר ^ה דפטור, למה זה דומה [רמח] לשור שהבאיש מימי ^ה הבור מריחו דפטור (ב"ק מ"ח ב') [רמט] דלאו גיריה ^ה דבעל שור נינהו ולפיכך פטור, [רנ] כי קא מיבעיא ^ה לן לדעת רבותינו הגאונים ז"ל שהסכימו כולם ^ה וכתבו דכולהו הרחקות דמתני' גיריה נינהו מדקא ^ה אמרינן גבי סולם ושוכך לימא מתני' דלא כר' יוסי ^ה מכלל דכולה מתני' מודה בה, מי אמרינן כיון דלאו ^ה גיריה [ד]איהו גופיה קא מזיק גרמא דגיריה הוא, ^ה [רנא] דומיא דסולם ושוכך שהוא גרמא דגיריה ^ה ופטור עליה, דנמייה הוא דמזקא ולא איהו מזיק ^ה ולא גורם אלא מסייע בעלמא שעל ידו נעשה מחמת ^ה הסולם, והנך נמי פטור אבל אסור, או דילמא חיובי ^ה נמי מחייב עליהו אם הזיקו, ובחפירת [רנב] בור ^ה ושיח ומערה לא מיבעיא לי דכיון דכל מרא ומרא ^ה דקא מחי מרפי לארעא (כדאיתא ב"ב י"ז ב') דהא כמאן ^ה דאזיק בידים דמי וחייב אפי' לרבנן דפליגי עליה ^ה דר"מ, כי קא מיבעיא לי בשארא מאי.

עז. וזו שאלה שאל הרב אב"ד ז"ל והתנה לכתוב ^ה בה דעתו במקומה ובעון הדור לא קיים תנאו, ונראין ^ה הדברים דפלוגתא דרבנן ור' מאיר היא, דלרבנן ^ה פטור שהרי לא הזיק בידים אלא ששם באותו הכותל ^ה סלעים ונשתהו שם עד שהזיקו את הכותל ^ה [רנז] מחמת הבלא, ולר' מאיר ודאי חייב, [רנז] למה ^ה זה דומה למחיצת הכרם שנפרצה שמחמת שנשתהו ^ה שם עד שבא עליהן האיסור חייב, ואע"ג דהתם ^ה משום יאוש מתחייבנא ליה [כדכתיבנא] לעיל, לא ^ה עדיף יאוש מהנחת סלעים בצד הכותל שבשעה ^ה שהניח הסלעים הניח שם ההיזק בעצמו וגרם להיזק ^ה שיבא הילכך גורם הוא, וכן נמי הנך דמשום מתונא ^ה (כ"ב י"ט א') לר"מ חייב, ואפשר דהנך [רנה] אפי'

דינא דגרמי משה בן נחמן (רמב"ן) עמוד מס 192 יעקובזון, זאב - שיר, אביגדור ראובן הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אמרי יושר ח"ב כ"א

מִי כֵּן.

לכבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה שלום יוסף פייגענבוים כ"י אדר"ק לאהאמיש.

עֵיד שאלתו צדִיד הזה לפניו צקבלן א' שקצב
עליו לצבות חנות אחד ומצבלי החנות שהי'
לשריפת אש, צעסקו צמלכבתו לפנות ערימות
צפר ולכוון יקוד צבין המומה צפר קס צאדנות
החנות המריצה כדי לצבות צתוכה וגם ע"ג
תחתיים וסכיים ולא הקפיק לצבות את כותלי
החפירה עד קנפלה חנות השכן שאללה מהחפירה,
והשכן מוצע מהקצבן דמי היזק חנות וגם הקמורה
קנפקדה ע"י כפילת החנות — ואל' מהדיינים
רלה לדמותו להא דח"מ קי' תע"ו ומתאר רצב"א
והוצא צהג"ה קס דלס חפר צכותל וגרס להפילו
חייב דה"ל חלי' מומס, וכת"ה כתב דצח"מ קי'
קנ"ה קע"י ל"ג דקעך צא' מאלו שהי' לו להרחיק
וגרס היזק לחצירו ד"ס מחיצין ו"ס פוערין דהוי'
גרמא צכזקין יעו"ש, ומנמנע דלף צהיזק דקעך
צורו לכותל חצירו מוך ג"ע דמוצאר קס צקע"י
י' כווי ל"ס פוערים פטור וכ"מ צטור קס דצכל
חזקין פטרי וע"כ הא דק' תע"ז שאלני קמפר
צכותל חצירו לו תחת כותל חצירו זה הוי' מוזיק
מומס אלל האל חפר צדיד' אף קע"י צתקלקל
חנות חצירו ל"ס פוערין קס הוי' גרמא צכזקין
והמונע"ה :

והנה צבותא הריפות ועייז ומנדנד כותל חזירו
והזיק צעטע העדנדוד לכו"ע הוי חליו
ולריך לשלם כו"ג צנה"ו שס ס"ק י"ז אף טעושה
צעלו כיון דההיזק צאה צעטע ההכאה ונוממת
ההכאה הוי וועטע ומוט ואל"כ צניד יס להצמין
עפ"י צקאיום אס לא חפר תחת חנות חזירו
דצכה"ג הוי מוזיק ומוט כדין דחו"ו ס"י תע"ז
ואס לא נגע צאל חזירו כ"ל דל"ו ליג פוטורים
דקע"י ל"ג וודאי פטור, אזל גס ליג מוחיצין
היינו כאלל הרמיק ג"ט כד"ט אזל הכא כשחפר
תחת שלו הרי לא עשה איקור כלל ולכו"ע פטור
דקן צאט מוחיצין אף טעמחין כשיעור כו"ג
צכה"ו ס"ק ה"ה, ואס אולי חפר שס הקובלן
צמוק מאלד טעמומת ההכאות כהרועע חנות חזירו
ועייז נפל אח"כ, נראה קלט דצכה"ג דמי להא
דבותא הריפות אף טעמחילה ה"י אח"כ וע' צקע"י
ז' סס צרחיים דעטנוע דאף טנפל אח"כ כיון
טעמומת קול הרחיים נתדנדר, וע' נה"ו ס"ק י"ז
דצרחיים לכו"ע חייב כונו צבותא הריפות יעו"ש,
ומכ"ו י"ל דהיינו כעצטע העדנדוד נפל אף
דצקע"י ז' וטענע דחייב אף אס נפל אח"כ וע'
צטשו הרא"ש ס' ק' טעמס וקור דהין אזל
הרא"ש לטעמו דמוחייב צכל הרחקת נזיקין צהיזק
טעמטע עייז אזל לדין דהיינו ליג פוטורין צעין
טיהא העיזק צעטע וועטע או כעטעטע וועטע
צאל חזירו צזה אף טעמחין כעזר דהער להצמין
דק' תע"ז, וצלה"ו צניד כדז דהער להצמין
ולוור טע"י הכאה יתירה צחפירה נמנדנד החנות
צעטע החפירה ע"כ יפה כתב כחיר דלין להו"א
מיד המוזק :

אמרי יושר עמוד מס 37 ב אריק, מאיר בן אהרן יהודה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה